

prihraniti, kar kmet s samo ženo lahko obdela. Časa, kateri mu ostaja, naj ne trati; pri sosedu je dosti dela in jela. Pozimi pa, ko dela nikjer dobiti ni, ga je domá dosti: grablje, vile, koše, kola itd. si lahko sam naredi. In tisto kamnje, ki na vertu ali na njivi iz persti molí, bi vse lahko pokopal. Tako naj mati in oče domá delata. Otroci pa naj od gospodarja zaslužka v roke ne prejmljejo, temuč gospodar naj jim potrebne reči kupi; kar je od več, naj se pa pri njem nabira, da bo ob času kaj v roke prijeli. Le tako se more sčasoma toliko nabrati, da si bo čez leta par krav kupil, zakaj štantnina mu malo več kot za davke donaša. Vendar vsega zaupanja ne sme v denar staviti, kterege si je ta nabrati namenil, ker koliko in kdaj bo kaj! Najhitreje spet k blagu pride, ako vzame kravo na spoli. Kaj se to pravi, Pivčanom ni treba razkladati, ne jih prepričevati, koliko prida donaša ne le posestniku, temuč tudi redniku. Uni denar tako bolje oberne, kakor ko bi ga po pet od sto naložil; ta pa tudi dobiva gnoj, nekaj mleka, masla, in ko bi prav vse to posestniku krave spadalo, si vendar lahko v lastnem hlevu od krave junico priredi itd.

Veliko ložej si pomaga, kdor kolikor toliko blaga že ima. Vendar volarji in konjarji se boste na Pivki zastonj potili! Čemu so volí kmetu na Pivki? Da mu toliko hitreje tisto mervico piče požró in pomendrajó, ktera se s toliko trudom po gorah nadergne. Preden je bila železnica narejena, so se saj izgovarjali, da morajo z volí na cesto; zdaj jim pa edin izgovor ostane, da morajo z volí po senó na gore. Pa če jih dalje izprašuješ, zveš, da kosé po gorah samo zavolj volov, zakaj za krave jim domá dosti zraste. Mar bi vole prodali, bi ne bilo treba se truditi in časa tratiti po gorah. Namesto dveh volov pa tri krave v hlev, malo več detelje sejati in bolj gospodarsko jim pokladati; tako bi bilo veliko več dobička.

Kakošen prid konji na Pivki donašajo, dosti očitno in umevno pivški pregovor pové, kateri jih oponaša, da jedó: „Ob grent, ob grent!“ In skušnja kaže, da so res konjarji večidel ob grunt in ob vse prišli. Nasproti so pa najbolji kmetje bili in so še tisti, kateri so si krave pridno redili. Taki niso nikoli po cestah vozarili, ne po cesarskih gorah sena iskali; celó svoje gore so raje v najem dajali, da so več časa imeli domá si polje obdelovati. Detelja, otava, slama in seno iz domačih senožeti jim je dosti za 5 do 8 krav rediti in ravno toliko telet, ktere so redili do tretjega leta, potem pa prodajali. Sosedje nekteri so občudovali tako gospodarstvo — al ne vem, zakaj ga ne posnemali? Ali niso znali, ali so pa bili preleni. Če je bila lenoba kriva, se jim pač lahko dokazuje, da lenoba sama sebe tepe. Pa kdo bo to verjel? kaj morda kaj več dela prizadene krave v hlevu gleštati kot z volí po gorah štorkljati? Kdor jih pa posnemati ni znal, je revček milovanja vreden; naj bi bil hodil sosedu raji v kravji hlev obiskavat kot na ognjišče!

Nekteri se izgovarjajo: „Kako bom oral s samimi kravami!“ Vsak lahko vé, da volí več vlečejo kot krave; pa Pivčani tudi lahko vedó, da štiri krave vsako pivško brazdo zmagajo. Tega so jih ravno tisti kmetje prepričali, kateri le krave redé. Ali je morda njih polje zanemarjeno, ali kako drugo zlo tare njih hiše zavolj krav? Vse ravno nasproti. Njih polje je vselej o pravem času in najlepše obdelano; derv si napeljejo v zimskem sneženem času; pridelke, katerih domá prodati ne morejo, s kravami v Terst izpeljejo. Pa morda povžijejo krave, da so suhe mavre? Ni res. Tudi ne terdim, da razun teh nima nobeden lepega blaga; so tudi, ki imajo lepe vole, pa vendar ravno le večji posestniki. Vsi drugi srednji in manji kmetje so revčki s svojimi volí. Kakor sem že rekel, namesto tistih dveh cempetastih volov naj si kupi kmet h kravi še tri druge, tako bo imel dva para za vpreči, več gnoja, zraven tega pa še mleko in teleta.

Pa bo spet ta in uni rekel: „Teleta, teleta in mleko, se vé, kolikokrat sem že gnal kravo k biku, pa sem le

petice tjè metal; in če se je vendar ubrejila, največkrat je zvergla, ali je pa tele potem cerknilo! Moj hlev ni zato, denarja pa nimam, da bi ga prezidal“. Dober godec v izgovarjanji, res! Ko bi tako prebrisan bil v pretehtovanji reči, ki se tičejo živinoreje, bi se ti krava vselej ubrejila, bi nikoli ne zvergla in tele bi nikoli pod zlo ne prišlo. Ali veš kaj, vozi s kravami, kakor vozijo umni sosedje, stelji jim ter čedi jih blata in praha, da ne bodo dan in noč v nesnagi tičale, pa bo vse bolje. Hlev si pa sam lahko popraviš. Če ne veš kaj in kako, prašaj sosedo, kateremu gré reč boljši spod rok. Menim, da „Novice“ so že več ko enkrat popisale, kakošen mora hlev biti; čemu bi ga spet popisoval?

Še nekaj je, kar bi Pivčanom rad globoko v serce vcepil, in to je — kermenje (futranje). Kako, Pivčani ne znajo kermi? bo morda marsikdo vprašal. Na to vprašanje sem odgovoril že v 24. listu letošnjih „Novic“. Res čudno je; zato Pivčani sami ne verjamejo, da ne znajo, in ravno zato je tako težko, jih naučiti. Jih bo morda moj spis navadil? O, koliko lepih naukov so že „Novice“ kmetom orinesle, pa koliko Pivčanov so zmodrovale! Zato vem, da bo moj spis le „Novicam“ prostor kratil in manj koristil kot beseda, ktero mož o pravem času reče. So možje na Pivki, ki potrebe Pivčanov ravno tako poznajo kakor jez, če ne bolj; ki imajo priložnost, ljudstvo podučiti; ne samo priložnost, dolžnost in lastni prid bi jih moral primorati. Ljudstvo sprejme besedo iz njih ust, kakor dete iz maternih. In ker se sami „očete ljudstva“ imenujejo, kdo bi se silil, jim očetovsko ljubezen in skerb v sercih buditi! Možje so iz krajev domá, kjer njih očetje blagu umniše pokladajo kot Pivčani, to dobro vedó in v družbah to tudi pripovedujejo — al kmeta se je treba pred privaditi!

Ker je pa taka, zato le kratko to-le o živinoreji zapišem:

Da se živinoreja na Pivki zboljša, je najpervo in najpotrebniše, da Pivčani umno in gospodarsko s klajo ravnajo. Odvaditi se morajo cele koše sená, detelje in slame blagu v jasli in lojtre valiti; navaditi se pa morajo vso klajo rezati in z rezanco kermi živini.

Kaj so notarji in čemu so?

Sto in sto reči je v človeškem življenji, kjer gré človeku za moje ali tvoje, za to in uno pravico, ki se ne dajo z besedo opraviti; pa bi tudi varno ne bilo, da bi se le z besedo opravile, ako več časa, včasih več let preteče, da se ta ali una reč še le izpolne. Besede se lahko napak razumejo ali narobe obernejo, in marsikaj nerodnega utegne iz tega priti, škoda človeka zadeti, pravica se mu krajšati in več družega.

Zlo treba je tedaj, da se čez vse take važne reči, na katerih je veliko ležeče ali utegne kadaj na njih veliko ležeče biti, pismo naredí, da se vsaki zmoti in zmešnjavi v okom pride.

Od nekdanj je bilo vladam ali regirengam na tem ležeče, da se ne delajo samo pisma, temuč tudi na tem, da se pisma prav delajo, in da se ujema s postavami to, kar je v njih zapisano.

Pismo, ktero ni prav narejeno, ali v katerem ni vse do dobrega zapisano, ne doseže svojega namena; ono ne ubrani zmot in zmešnjav, ne obvarje pravde, temuč jo še le napravi.

Star pregovor pravi: „najboljši prijatelj je jasna pogodba (kontrakt)“ — in res je vendar, če tudi s svojim prijateljom, in celó s svojim najbližnjim žlahtnikom kako pravno opravilo sklenemo, da nismo nikoli tako škode obvarovani, kakor če imamo kako pismo v rokah.

Zavoljo tega se mora čez marsiktero reč pismo narediti, sicer ne veljá, in v nekterih deželah mora še celó, kadar kakoršno koli pravno opravilo neki višji znesek do-

seže, pismo narejeno biti, ker sicer noben drug dokaz in še po pričah ni dopušen, ako pravda nastane.

Za delanje pisem pa ni dosti, da zna kdo pisati in brati; tudi tega je treba, da pozna pravice in postave, in da se je delj časa v tem vadil, da vse prav zadene.

Res žalostno je, da so nekteri ljudje tako prederzni, da se brez pravoznanske vednosti upajo take pisma delati, če le znajo enmalo po kancelijsko šušmariti ali če imajo kake bukve, po katerih prepisujejo kontrakte, testamente in druge take pisma.

To je tako velika neumnost, kakor če bi kdo hotel iz kakih bukev bolnike ozdravljati, ali če bi kdo mislil, da zna orati in sejati, ker je v kakih bukvah bral, kako se orje in seje.

Vsake reči se je treba do dobrega naučiti; mojstri-skaze so pa od nekdanj več skazili kakor dobrega naredili. Pa kaj jim je zato mar, če človek po njih pismih v škodo zabrede ali pa ob vse pride, da so le oni goldinar vjeli!

Nasledki takega slabega in napčnega narejanja pisem se pokažejo še le večidel potem, ko nič več pomagati ni — in vsak skušen človek, zlasti pa možje, kateri imajo s sodnimi rečmi opraviti, vejo dokaj povedati, kako se je po zakotnih pisacih mnogo pravnih naključilo, kako je bila marsiktera pravica zgubljena, sovraštvo med najboljšimi prijatli užgano itd., kar bi se bilo vse odvernilo, če bi se bili na pravega moža obrnili.

Zakotni pisaci — in to so vsi, kateri, brez pooblastenja za take opravila, ljudem pisma delajo — ne delajo samo iz zgolj nevednosti pisma slabo in napačno, prav dostikrat jih delajo tudi iz hudobnosti in goljufivosti.

Človeku, kateri zna le slabo ali pa celó ne zna pisati in brati nemški, (kakor se, sam Bog se usmili! dandanašnji še za vse reči in za vse ljudi pisma delajo) se lahko kaj družega bere, kakor je v pismu zapisano, ali se mu pa pismo tako zvito naredi, da se mora najlepša pravda naređiti in da je potem revež opeharjen.

Zavoljo tega vlada tudi zakotnega pisaštva ne terpi in je sosebno poslednje čase oistre postave za kaznovanje zakotnikov dala, zlasti pa ko so privatni opravniki (agenti), kateri imajo očitne pisarnice, tudi take opravila na-se potegnili.

Ker je taka prepoved dana, je mogla pa vlada za to skerbeti, da vsak, kateri si hoče za to ali uno reč pravo pismo narediti dati, tudi prave može najde, kateri so zato učeni in skušeni in zaupanja vredni.

Take može je mogla vlada na raznih potih dobiti — ali je mogla take opravila sodnim kancelijam odkazati, ali advokate za to postaviti, ali pa posebne može za izdelovanje pisem odločiti, in ti so notarji.

Sodnije in advokati pa niso za to namenjeni, da bi se s tem pečali, — sodnijam ne gré, se v privatne zadeve ljudi vtikati; sodnik naj samo sodi in se ondi oglasi, kjer kaka očitna zadeva to zahteva, — tudi bi se to z nepristranostjo sodnij dostikrat ne skladalo, če bi mogle o pismih soditi, ktere so bile pri sodnij narejene.

Advokati (pravdni dohtarji) so namenjeni, da v prepirih (pravdah) tožnika ali pa toženca namestujejo, in njih stan že sam nanaša, da vselej le samo na eno stran vlečejo, in ne morejo biti, kakor je pri narejanju kakega pisma treba, vsakemu enaki svetovavci in zaupni možje.

Dostikrat je pa tudi škodljivo komu, če je pri advokatu svoje opravilo obravnal, ker advokat, ako se pravda napelje, njegovega sprotnika zagovarja in vse, kar mu je bilo pred razodeto, lahko zoper njega oberne.

Da pravica nobene škode ne terpi, je tedaj treba, da se za pisma može postavijo, kateri ne vlečejo ne s tem ne z unim, kateri imajo potrebne vednosti in so zaupanja vredni, in to so notarji.

Že v starih časih so imeli notarje in Nemci imajo

obširno notarsko postavo, ktero je dal cesar Maksimilijan leta 1512.

Pisma, ktere notarji delajo, imajo pa tudi vso drugačno moč, kakor pisma od družih ljudi narejene.

Notarji so namreč od gospóske zato poverjeni, da nepristrano (brez ovinkov) vsakemu pomagajo; oni so zapriseženi, in morajo 1000 do 8000 gold. poroštva ali kavcije založiti, da se ljudje odškodovajo, če bi se primerilo, da bi se notar v čem zmotil ali kaj napak napravil; notarji so verh tega za vsako škodo z vsem svojim premoženjem poroki.

Že unanja podoba notarskih pisem kaže, da so notarji javno poverjeni, — na vsakem pismu stoji slavno ime cesarjevo, kakor na sodnijskih rozsodbah ali urteljih; v njem je notarjevo ime in njegov pečat s cesarskim orlom. Potem so takse, ki so bile plačane, zapisane, ker si smé notar samo po postavljeni tarifi svoje delo plačati dati, in ne, kakor bi sam hotel in kakor morejo drugi izdelovavci pisem od ljudi plačilo terjati.

Take pisma so, kakor se v sodnem govoru imenujejo, javne (očitne) pisma, in uživajo tedaj celó verjetnost kakor zapisniki ali protokoli in druge pri gosposki storjene pisma.

Hranijo se pri notarju in če ta svoje mesto zapusti, pri sodnij; ljudem pa se dajejo samo poverjeni prepisi, kateri imajo tako veljavnost, kakor če bi bili izvorne pisma (originali); če kdo tak prepis zgubi, dobí zopet novega.

Velika prednost notarskih pisem pred drugimi, ne po notarsko narejenimi (tako imenovanimi privatnimi pismi) se pokaže še le, če nastane pravda iz takega pisma.

S tem, da reče kdo, da ljudje in priče niso bili pričujoči, ali da se niso podpisali, ali da pismo ni po volji ljudi narejeno, ne more nihče verjetnosti pisma ovreči. Poverjenje po notarju — njegovo na njegovo dolžnost in prisego se operajoče poterjenje — overže vsako tako zvijačo.

Vse drugače je pa pri pismu, ktero ni po notarsko narejeno; — tu že sam zopergovor, da pisma ljudje niso podpisali, stori, zlasti če so priče pomerle ali če se ne morejo dobro spomniti, da pravda napak izteče, in marsiktera dobra pravica se tako zgubi.

Tudi gledé terpeža pravde in pa stroškov je velik razloček med notarskimi in privatnimi pismi.

Postavimo, da na navadno privatno pismo koga za plačilo dnarjev tožiš. Sodnija postavi dan; tožnik in toženec ali pa nja zagovornika morata na tožni dan priti, pogojevati se, in zadnjič pošlje sodnija rozsodbo ali urtelj, ktera dobí še le čez 14 dni pravno moč.

Ako se pa tudi prvi dan ne preloži, kar se pa večidel enkrat ali večkrat zgodi, terpi pravda pri hitrih sodnijah najmanj dva, tri do štiri mesce, in tako dolgo ne more tožnik izvršbe ali eksekucije pognati.

Ako se pa naredi tožba na notarsko pismo (ali kakor je poslednji čas po postavi izrečeno, na pismo, ktero ni po nobeni pritožbi (rekurzu) oporekovano, ktero je v gruntih bukvah vpisano ali ktero je po sodnij ali notarju poverjeno), pošlje sodnija, ker mora pismu zavoljo njegove lastnosti kot očitnemu pismu popolnoma verjeti, brez tožnega dneva in pogojevanja tožencu naročilo, da naj plača, in brez ozéra na to, ali je toženec ugovor zoper tožbo podál ali ne, se začne eksekucija koj, ko naročilo za plačilo pravno moč dobí.

Po takem ravnanji nastopi tedaj že k večemu v treh ali štirih tednih eksekucija.

Dobiček je pri tem očiten; prihrani se čas in dnar (namreč stroški za tožne dneve).

Zavoljo tega pa tudi bogati ljudje in javne naprave (zlasti hranilnice ali šparkase) drugač ne posojujejo dnarjev, kakor na notarske pisma, in zastran bolj posebnih in velikih opravil se delajo večidel take pisma.

Notár je zaupni mož ljudi, kateri ga pomoči prosijo; postava mu zapoveduje, na prid in blagor njih paziti, jih

podučevati, kakošni so nasledki opravil, ktere sklenejo, jih na dvomljive in take odločbe zabračati, ki so zoper postavo, in jih vsake pomote in zmešnjave varovati.

Zavoljo tega očitnega zaupanja, ktereга stavijo vlada kakor tudi ljudje v notarje, so bili tudi v vseh deželah cesarstva notarji postavljeni, in v več deželah evropskih jih vpeljujejo, ker so njih koristnost spoznali.

Ravno zovoljo tega pa tudi sodnije jemljejo notarje k najvažnim opravilim, in poslednji čas so notarji največje dolgove kupcov, zlasti na Dunaji, poravnali in pobotali. Tudi zapuščine izpeljujejo skoraj povsod notarji namesti sodnij.

Povsod ostane notar na svojem mestu kot očitno po-verjen in zaprisežen mož, kateri nima enemu samemu služiti, temuč le vsem in pravici ob enem, — on namestuje sodnijo.

Vse to se bere bolj obširno v postavi za notarstvo, ktero je dal presvitli cesar 21. maja 1855 in v pozneje danih postavah.

Potnikove misli in opazke

hodé iz Maribora po ovinkih v Maribor.

(Dalje).

Cmurek gotovo med najlepšimi in največjimi tergi na spodnjem Štirskem ima stanovnike, to je, posestnike nemške, služebništvo in mlatce najmenje do polovice slovenske, Božjo službo nemško, samo vsak 4. teden je v Ponkračevi kapeli slovenska propoved, in pri pozni meši se blagovestje tudi slovenski bere; ljudje radi hodijo k Marii Snežnici, ali pa ostajajo brez Božje besede. V učilnici se pre tudi nekatere čerke slovenski učijo. Ta fara globoko tekraj Mure sega v griče, ki so vsi naši bili, sedaj pa se je že nemščina prek mosta precej daleč med naše hribe zavozila. Taka je; mostovi so na mejah za našo narodnost kače klopotače, ki jo trujo. Vesnica Trattendorf nima ne imena ne ljudi slovenskih več; menda se je nekda Trattina zvala, kar ljudje ondi okoli živeči menijo; Trattenberg ima šče nekatere viničarje slovenske.

Eno uro hodá od cmureškega mosta proti sv. Ani je vesnica Lukavec, nemški Lugatz; tudi ta je že ponemčena, le malokdo išče slovenski zná, otroci so sami Nemci, čeravno je oča terd Slovenec, in le kako besedo zná po tuje zlomiti. Nemški se govori v takem narečji, da Sakson sem pridši ne bi vedil, je li ta govor njegovega rodú; tudi gospodje naučivši se nemški na dunajskem vseučilišču pri pokojnem dr. Hahn-u so belo gledali slišé take prikazni; poprek tû nisem opazil tiste naravne nežnosti pri ženah, kakor pri naših Slovenkah, razumnosti po malem; v Wiesenbach-u je govor pomešan, jalov Rožnigrund je v novejši dôbi nekoliko naseljencov dobil. Süssenberg in Rabendorf v cmureški fari sta slovenske vesnici, vendar tudi nekteri ljudje, na pr., gospodarji, nemški znajo. Kakor smo zvedili, je volja prevzišenega vladika sekovskega, da bi se slovenske vesnice labodski vladikovini pridružile, pa zavori se kde indi nahajajo. Ne davno je bilo poverenstvo zavoljo teh dveh vesnic, bi li se k Novi cerkvi pridružile ali v cmureški fari ostale; pa vesčanje, kakor se je povedalo, pregovorjeni so za poslednjo glasovali. Poprej so ti bivavci hodili prosit, da bi je Novi cerkvi prištevali, in sedaj že spet hodijo, ker deca, hoté v učilnico hoditi, se mora prek Mure voziti, kar večkrat ovira, in tako je ne morejo redovno obiskavati; kerščanski nauk je berž enok ondi na leto; po takem se lahko razume, da tako zanemarjeni stanovniki prav ne razločujejo, kaj je „naše“, kaj pa „vaše“. Kocka je padla, in kakor dosti drugih so tudi najberže za nas zgubljeni. Že na kope smo takih zgodb preboleli; moramo šče tudi to. — Bog je na nebesu! Nova cerkev je sicer v sekovski vladikovini, pa snova se menda, da se labodski pridruži. Vapačka fara, skoz ktero cesta iz Cmureka v Radgono peljá, je v sekovsko

vladikovino, čeravno takraj Mure in 6—800 Slovencev ima. Po cmureškem mostu se je nemštvo sém zaplodilo. Nekatere vesnice so slovenske in vkljub tolikim Slovencom je propoved v naši besedi samo vsako četerto nedeljo; učilnica je sovsema nemška; odtod tudi prihaja, da noben človek ne zná slovenski nanjé brati, zato se verli gosp. kaplan K. J. trudi posamne možake sam brati naučiti, da morejo po vesnicah kerščanski nauk ljudém prebirati in učiti. Žalostna je osoda slovenskih Vapačanov, pa nišče se jih ne usmili; zakaj pa se, ako šče pravica kako veljavnost ima, te vesnice ne bi slovenskim faram pridružile, ali pa naj se tudi pravično na njihov jezik v učilnici gleda? Ali se za to smejo naši ljudje nemarnosti in neomikanosti zročevati, ker so Slovenci? Res ne morem razumeti, da se ta napaka že davno popravila ni; gospodje, čijih delo je to, kje je rahla vest? Sv. petrovska fara ima slovensko Božjo službo in obsega razun več vesnic tudi radgonsko predmestje takraj Mure. Po takem ste na tej strani nemške dve dobre tretjini vapačke fare in dve vesnici ter edin verh.

V Maribor se pripeljávši sem sopet našel neke posebnosti, ktere je treba občinstvu naznaniti. Menda 19. vélikega serpana pred poldnem je bila skušnja pri sv. Magdaleni v onkrajnem mariborskem predmestji. Slišé že mnogo grajati ono učilnico sem pri priliki se hotel sam prepričati, je li tako neredno, kakor se govori. Sv. Magdalena je cerkev mariborskega predmestja onkraj Drave; Božja služba je vsele samo slovenska, ker predmeščani in veščani so domačini. Po tem sodé bi mislil, da je učilnica tudi tem primerna; poslušaj! Ko smo pridši v prvi razred se razprostavili, so gospod dekan neke pozdravivne besede otrokom povedali in potle se je molilo po nemški, cesar dve tretjini niste razumele, za tega del tudi narobe izgovarjale. Gosp. župnik počenši kerščanski nauk izpitavati je poskusil najprej pri majhnih deklinicah, ki šče skoro glavice niso mogle verh klopi moliti, iz raznih proti Pohorju sočih vesi, in sicer po nemški; navadama ni pravega odgovora dobil, razun od takih, ki so v predmestji domá in tudi nemški umejo. Na vprašanje: „Wie viel Gott haben wir“ (sic) je po dolgem izpraševanji sém in tam vendar neka učencica milo rekla: „eins“. Oho, sem si mislil, terdo Nemico se sirotče ovajaš! itd. Dolgo se je napredovalo v takem načinu, kateri Bogu gotovo nikdar ni po volji bil, pa tudi ljudem se mora res prečuden zdeti, dokler niso gospod dekan veleli: „sedaj pa šče nekoliko po slovenski povejte, vsej ste Slovenci, in učé se po naše kerščanski nauk, bote mogli tudi propoved in kerščanski nauk v cerkvi umeti“. Slabo se je odgovarjalo, ker se menda učili niso, in največ še slovenskih bukev nima. Tako se je ljuba dečica trudila in nepotrebno mučila leto dni ali šče dalje, in ne verujem, da bi kak jasen pojem imela o tem, kar se je namenila naučiti, ker borila se je s samimi ovirami, ne da bi se pametno blaživnega nauka bila učila. Vse drugo se je večidel opravljalo po nemško; računiti bi se bilo moralo napamet po nemško, pa ni moči bilo, zato je učni pomočnik neke naloge dal hrastovo slovenski govoré, pa otroci so malo vedili; poklicalo se jih je nekaj k čerki deski, da bi ondi pismeno računili, pa tudi to kakor vse drugo je bilo težavno; nekako so napisali številke in soštelo se je, poskus, je li prav, naj bi se bil napravil devetni; al deca tega ni mogla, zato je gosp. dekan velel učniku razložiti, kako se ta novina godi; misliš, da bi bil znal? odgovoril je namreč, kakor nekdo vprašan, kaj je marela? „marela je, ako dež gré“. S kratkim: v celem razredu je vse bilo, kakor ne bi smelo biti, pa ne samo letos, temoč gotovo, kar je sedajšnji gosp. školnik ondi. To ni učilnica, ampak mučivnica; jaz ne bi dopustil učencem mimo nje hoditi, ne da bi v nji klopi glodali, obleko tergali, ter toliko zlatega časa potratili. Tako delaje šče hočemo in iščemo pohvalo; ako bi nalogo imeli bistre glavice topiti, bi že bilo zasluženje. Čudim se, kako porodniki to prenašajo. Hoté učence